

9 Keuzeonderwerpen

Om tegemoet te komen aan de belangstelling en de mogelijkheden van de leerlingen heeft de examencommissie variatie in het schoolexamen willen aanbrengen door het gebruik van keuzeonderwerpen te verplichten. In het schoolexamen dienen leerlingen tenminste twee keuzeonderwerpen behandeld te hebben. De totale ruimte die dit moet beslaan in termen van studielasturen (slu) is 10 procent. Voor havo komt dit neer op $400 \text{ slu} / 10 = 40$ uur (ofwel 20 slu per keuzeonderwerp).

Naast de inhoudelijke aspecten van keuzeonderwerpen verdienen vaardigheden in dit licht bijzondere aandacht. Bij het bestuderen van keuzeonderwerpen ontwikkel je informatievaardigheden. Daarnaast leer je hoe je zelfstandig een eenvoudig economisch onderzoek kunt opzetten en uitvoeren over een concreet maatschappelijk vraagstuk.

Hieronder staan ruim 120 mogelijke keuzeonderwerpen uitgewerkt in hoofd- (HV) en deelvragen (DV). De bedoeling hiervan is dat je ziet hoe je een keuzeonderwerp kunt aanpakken. Dit hoofdstuk besluit met een lijst van onderwerpen ('1001 Suggesties voor praktische opdrachten en profielwerkstukken') waarin nog veel meer ideeën zijn opgenomen.

1 HV Wat is de functie van het midden- en kleinbedrijf in Nederland?

- DV1 Wanneer spreek je in Nederland van (een) midden- of kleinbedrijf?
- DV2 In welke sectoren vind je dit soort bedrijven?
- DV3 Wat is het midden- en kleinbedrijf?
- DV4 Hoe is het midden- en kleinbedrijf georganiseerd?
- DV5 Wat kan het midden- en kleinbedrijf voor een bedrijf betekenen?

2 HV Een eenmanszaak beginnen

- DV1 Wat is een eenmanszaak?
- DV2 Hoe groot is de continuïteit van een eenmanszaak?
- DV3 Waarom krijgt een eenmanszaak minder snel krediet?
- DV4 Hoe begin je een eenmanszaak?

3 HV Is de gezondheidszorg in Nederland economisch gezond?

- DV1 Wat verstaan we onder de gezondheidszorg?
- DV2 Hoeveel geld gaat er jaarlijks om in de gezondszorg (uitgaven en inkomsten)?
- DV3 Gaat de gezondheidszorg efficiënt met haar middelen om?
- DV4 Welke maatregelen zijn nodig om de gezondheidszorg te verbeteren?

4 HV Is er toekomst voor de console?

- DV1 De geschiedenis van de computergames.
- DV2 Hoeveel consoles zijn er wereldwijd verkocht?
- DV3 Welke rol speelt internet bij het gebruik van deze apparaten?
- DV4 Waar komt de software voor deze consoles vandaan?
- DV5 Welke ontwikkelingen zijn op de consolemarkt te verwachten?

5 HV Is er toekomst voor gamesfabrikanten?

- DV1 De geschiedenis van games.
- DV2 Waarom fuseren ontwikkelaars van games steeds vaker?
- DV3 Waaruit bestaat het marketingbeleid van game-ontwikkelaars?
- DV4 Welke invloed hebben games op het gedrag van jongeren?

6 HV Videogames: meer dan een spelletje

- DV 1 De geschiedenis van de videogames.
- DV 2 Wat verstaan we onder de videogame-industrie?
- DV 2 Hoe groot is de economische bijdrage van de game-industrie aan het nationaal product?
- DV 4 Welke effecten heeft 'gamen' op de maatschappij?

7 HV Is Nederland een diamantenland?

- DV1 Wat is een diamant?
- DV2 De geschiedenis van de diamant?
- DV3 Waarvoor kun je diamanten gebruiken?
- DV4 Hoe werkt de diamantenmarkt?
- DV5 Is diefstal van diamanten lonend?

8 HV Jongeren en werk

- DV1 Waarom willen jongeren een baantje?
- DV2 Wat zijn populaire baantjes voor jongeren?
- DV3 Kan de economie zonder jongerenbaantjes?
- DV4 Gaan jongerenbaantjes ten koste van het schoolwerk?

9 HV De aanslag op het WTC op 11 september 2001 en de gevolgen voor de reisbranche

- DV1 Welke impact had de aanslag op de (Amerikaanse) samenleving?
- DV2 Veranderde het reisgedrag van de (Amerikaanse) burger door deze aanslag?
- DV3 Welke gevolgen had de aanslag op de reisbranche in de wereld?
- DV4 Is de reisbranche tien jaar na dato de economische klap weer te boven gekomen?

10 HV De economische gevolgen van de aanslag op het WTC

- DV1 Wat is het verband tussen deze aanslag en de oorlog tegen het terrorisme?
- DV2 Hoe groot zijn de kosten van de oorlog tegen het terrorisme?
- DV3 Welke gevolgen heeft deze oorlog voor de VS?
- DV4 Welke invloed heeft de aanslag op de ontwikkeling van de beurskoersen gehad? (Geef een verklaring hiervoor.)
- DV5 Welke gevolgen van de aanslag waren tijdelijk en welke zijn blijvend?

11 HV 11 september 2001: een zwarte dag voor de luchtvaartindustrie

- DV1 De dag die de luchtvaart radicaal zou veranderen.
- DV2 Welk kortetermijneffect hadden de aanslagen op de luchtvaartsector?
- DV3 Welke veiligheidsaanpassingen maakten de luchtvaartmaatschappijen na 11-9?
- DV4 Welke sectoren hebben economisch kunnen profiteren van de ontwikkelingen na 11-9?

12 HV Casino's: ontspanning of verslaving?

- DV1 Van wie zijn de casino's in Nederland?
- DV2 Zijn er ook illegale casino's?
- DV3 Hoe voeren casino's hun PR-beleid?
- DV4 Hoeveel geld gaat er om in de wereld van de casino's?
- DV5 Zijn casino's maatschappelijk verantwoord?

13 HV Kan Schiphol nog groeien?

- DV1 De geschiedenis van Schiphol.
- DV2 De betekenis van Schiphol voor Nederland?
- DV3 Welke invloed heeft de groei van Schiphol op het milieu?
- DV4 Welke (on)mogelijkheden zijn er met betrekking tot het 'groeioprobleem' van Schiphol?

14 HV Moet Schiphol uitbreiden?

- DV 1 Het bedrijf Schiphol anno 2010.
- DV 2 Op welke plaats staat Schiphol als luchthaven mondiaal gezien?
- DV 3 Waarom moet Schiphol groeien?
- DV 4 Welke bezwaren brengt een groei van Schiphol met zich mee?
- DV 5 Zijn er nog mogelijkheden voor groei van Schiphol?

15 HV Schiphol: crisis of de lucht in?

- DV 1 De geschiedenis van Schiphol.
- DV 2 Is de privatisering van Schiphol een succes?
- DV 3 Hoe groot is het marktaandeel van Schiphol?
- DV 4 Welke invloed heeft Schiphol op de Nederlandse economie?
- DV 5 In hoeverre zijn de groeimogelijkheden van Schiphol beperkt?
- DV 6 Merkt Schiphol de gevolgen van de economische crisis?

16 HV Hoe komen jongeren aan geld?

- DV1 Hoeveel procent van de jongeren krijgt zakgeld?
- DV2 Hoe hoog is het zakgeld dat jongeren per leeftijdscategorie ontvangen?
- DV3 Hoeveel geld verdienen jongeren met werken?
- DV4 Hebben jongeren schulden?

17 HV De Deltawerken: een verrijking voor ons land?

- DV1 Wat zijn de Deltawerken?
- DV2 Welke keuzes heeft men moeten maken bij de bouw van de Deltawerken?
- DV3 Welke invloed hebben de Deltawerken gehad op de Nederlandse economie?
- DV4 Welke invloed hebben de Deltawerken gehad op het Nederlandse milieu?

18 HV Scheiden van ouders: oorzaken en gevolgen

- DV1 Vinden er veel scheidingen plaats in Nederland?
- DV2 Wat zijn de oorzaken van scheidingen?
- DV3 Welke financiële gevolgen kunnen een scheiding hebben?
- DV4 Wanneer is alimentatie verplicht en voor wie?
- DV5 Is het verstandig op huwelijkse voorwaarden te trouwen?
- DV6 Wat zegt de wet over de verdeling van het bezit na een scheiding?

19 HV Populaire belastingparadijzen

- DV1 Wat is een belastingparadijs?
- DV2 Wat zijn de belangrijkste belastingparadijzen?
- DV3 Voor wie zijn belastingparadijzen aantrekkelijk?
- DV4 Is er verband tussen belastingparadijzen en criminele geldstromen?
- DV5 Zijn belastingparadijzen maatschappelijk verantwoord?

20 HV De weg naar de top-40

- DV1 Hoe vindt de productie van een cd plaats?
- DV2 Hoe wordt een cd in de markt gezet?
- DV3 Is er veel concurrentie op de cd-markt?
- DV4 Wat zijn de gevolgen van downloaden?
- DV5 Hoe kan de muziekindustrie inspelen op de nieuwe ontwikkelingen?

21 HV Is er toekomst voor de videogame-industrie?

- DV1 Wat verstaan we onder de videogame-industrie?
- DV2 Wie is de doelgroep van de videogame-industrie?

- DV3 Heeft de videogame-industrie te lijden van concurrentie van internet?
- DV4 Welke ontwikkelingen vinden plaats in deze industrie?

22 HV Hoe start je in Nederland een eigen onderneming?

- DV1 Waarom zou je een eigen onderneming willen beginnen?
- DV2 Wat is een ondernemingsplan?
- DV3 Hoe kan de Kamer van Koophandel helpen bij de start van een onderneming?
- DV4 Hoeveel procent van de starters redt het in Nederland?

23 HV Heeft het betaalde voetbal toekomst?

- DV1 Hoe financieren voetbalclubs hun activiteiten?
- DV2 Welke invloed hebben sponsors en sterspelers op de (financiële) status van de club?
- DV3 Hoe groot is het risico van omkoopschandalen en corruptie in de voetbalsport?
- DV4 Concrete voorbeelden en hun gevolgen?
- DV5 Wat kun je doen om de sport 'sportief' te houden/maken?

24 HV Is betaald voetbal in een stad belangrijk voor de stad zelf?

- DV1 Welke relaties bestaan er tussen een organisatie voor betaald voetbal en de gemeente?
- DV2 Heeft de aanwezigheid van een organisatie voor betaald voetbal voordelen voor een stad?
- DV3 Zijn er ook nadelen voor een stad die zijn verbonden met de aanwezigheid van betaald voetbal?
- DV4 Wat doen BVO's (betaaldvoetbalorganisaties) om de clubs financieel draaiende te houden?

25 HV Is werken in de voetbalsector ook winnen?

- DV 1 De ontwikkeling van het betaalde voetbal.
- DV 2 Welke veranderingen komen er in de toekomst op het betaalde voetbal af?
- DV 3 Een overzicht van kosten en baten in het betaalde voetbal?
- DV 4 Hoe ontwikkelt zich de werkgelegenheid in de voetbalsector?
- DV 5 Welke functies tref je aan in de wereld van het betaalde voetbal?
- DV 6 Zijn er bepaalde opleidingen nodig om een functie in de voetbalsector te kunnen krijgen?

26 HV Kan de economie zonder zwartwerkers?

- DV1 Wanneer spreek je van zwart werk?
- DV2 In welke sectoren worden veel zwartwerkers ingezet?
- DV3 Wat zijn de oorzaken van het ontstaan van zwartwerken?
- DV4 Waarom zou zwartwerken moeten worden tegengegaan?
- DV5 Hoe kun je zwartwerken tegengaan?

27 HV Zijn we met de zorgverzekering beter af?

- DV1 Wat was de bedoeling van het ziekenfonds?
- DV2 Waarom is het ziekenfonds afgeschaft?
- DV3 Hoe zijn de huidige ervaringen met de verplichte zorgverzekering?
- DV4 Is de gezondheidszorg door de nieuwe zorgverzekering er op vooruit gegaan?

28 HV Illegaal kopiëren van multimediateleprogramma's: een ramp?

- DV1 Wat zegt de auteurswet over illegaal kopiëren?
- DV2 Hoe groot is het probleem van het illegaal kopiëren?
- DV3 Wie kopieert illegaal?
- DV4 Hoe probeert men het illegaal kopiëren te bestrijden?
- DV5 Is illegaal kopiëren slecht voor de economie?

29 HV Is er toekomst voor Unicef?

- DV1 De geschiedenis van Unicef.
- DV2 Welke activiteiten verricht Unicef?
- DV3 Hoe komt Unicef aan haar financiële middelen?
- DV4 Is er toekomst voor een organisatie als Unicef?

30 HV Unicef: de redding voor kinderen?

- DV1 De ontstaansgeschiedenis van Unicef.
- DV2 In welke landen is Unicef actief?
- DV3 Welke lopende projecten ondersteunt Unicef tegenwoordig?
- DV4 Hoe komt Unicef aan haar middelen?
- DV5 Waarin onderscheidt Unicef zich van andere op kinderen gerichte hulporganisaties?

31 HV Hoe succesvol is reclame?

- DV1 De geschiedenis van de reclame.
- DV2 Welke soorten reclame zijn er?
- DV3 Hoe meet je de resultaten van reclame?
- DV4 Hoe kies je als bedrijf de juiste reclamevorm?

32 HV De economische gevolgen van vandalisme

- DV1 Op welke wijze is in Nederland sprake van vandalisme?
- DV2 Zijn er oorzaken te geven voor het voorkomen van vandalisme?
- DV3 Welke financiële gevolgen kan vandalisme tot gevolg hebben?
- DV4 Hoeveel geld steekt de regering (justitie) in de bestrijding van vandalisme?
- DV5 Hoeveel geld zijn verzekeringsmaatschappijen kwijt als gevolg van vandalisme?

33 HV Hoe gezond is de zorg?

- DV1 Wat verstaan we onder zorguitgaven?
- DV2 Is er een verband tussen bevolkingssamenstelling en zorguitgaven?
- DV3 Zijn er de laatste decennia opvallende veranderingen in de zorg opgetreden?
- DV4 Op welke wijze wil men (de politiek) de verwachte problemen in de zorg oplossen?

34 HV Is Nederland een bierland?

- DV1 De geschiedenis van het bier in Nederland.
- DV2 Welke soorten bier brengt ons land voort?
- DV3 Is Nederland per saldo een bierexport of -importland?
- DV4 Hoe heeft het biergebruik zich in ons land ontwikkeld?
- DV5 Welke invloed heeft de bierproductie in ons land op de economie?
- DV6 Wat zijn maatschappelijke gevolgen van het biergebruik?
- DV7 Op welke wijze wil de overheid het bierverbruik terugdringen?

35 HV Is bier er alleen voor het plezier?

- DV 1 De geschiedenis van het bier.
- DV 2 Hoe brouwt men bier?
- DV 3 Hoeveel geld geven/gaven wij uit aan bier?
- DV 4 Hoe groot is het marktaandeel van Nederlands bier?
- DV 5 In welke mate bestaat er concurrentie op de biermarkt?
- DV 6 Is de crisis goed of slecht voor de bierproductie?

36 HV Kinderarbeid: een noodzakelijk kwaad?

- DV1 Wanneer spreek je van kinderarbeid?
- DV2 Welke voorbeelden van kinderarbeid kennen we?

- DV3 Waar komt je kinderarbeid tegen?
- DV4 Welke oorzaken heeft kinderarbeid?
- DV5 Hoe kunnen we kinderarbeid voorkomen?
- DV6 Wat is het belang van keurmerken?

37 HV Valentijnsdag: commercieel of traditioneel?

- DV1 De geschiedenis van Valentijnsdag.
- DV2 Hoe ervaart de Nederlandse bevolking Valentijnsdag?
- DV3 Hoe heeft Valentijnsdag zo'n groot succes kunnen worden?
- DV4 Waar in de wereld viert men op (redelijk) grote schaal Valentijnsdag?
- DV5 Is er een verband tussen de welvaart en Valentijnsdag?

38 HV Is aids in Afrika te stoppen?

- DV1 Wat is aids en waar komt het virus vandaan?
- DV2 Wat weten de mensen in Afrika zelf over het virus?
- DV3 Hoe groot is het aids-probleem in Afrika?
- DV4 Wat doet de overheid van Afrikaanse landen zelf aan de bestrijding van deze epidemie?
- DV5 Welke hulp krijgt Afrika van buitenaf?

39 HV In hoeverre is aids in Afrika een financieel probleem?

- DV 1 Wat is aids?
- DV 2 Welke economische problemen veroorzaakt aids in Afrika?
- DV 3 Op welke wijze ontvangt Afrika steun bij de bestrijding van aids?
- DV 4 Welke rol speelt de farmaceutische industrie (medicijnenfabrikanten)?

40 HV Is er nog toekomst voor de muziekindustrie?

- DV1 Waaruit bestaat de muziekindustrie?
- DV2 Hoe belangrijk is de muziekindustrie voor de economie?
- DV3 Welke invloed heeft internet op de muziekindustrie?
- DV4 Hoe ziet de toekomst eruit voor de muziekindustrie?

41 HV Heeft biologische landbouw een toekomst?

- DV1 Wat verstaan we onder biologische landbouw?
- DV2 Is er een afzetmarkt voor producten van biologische landbouw?
- DV3 Wat doet de overheid om biologische landbouw te stimuleren?
- DV4 Is biologische landbouw op dit moment rendabel?
- DV5 Wat is het belang van keurmerken?

42 HV Is een taxi-oorlog positief of negatief voor de Nederlandse economie?

- DV1 Wat verstaan we onder een taxi-oorlog?
- DV2 Welke factoren hebben de taxi-oorlog veroorzaakt?
- DV3 Welke gevolgen heeft deze 'oorlog' voor de consument?
- DV4 Bevordert een taxi-oorlog de vrije concurrentie?
- DV5 Moet de overheid bij een taxi-oorlog ingrijpen?

43 HV Neeltje Jans: een toeristische attractie voor ons land?

- DV1 Wat zijn de Deltawerken?
- DV2 Welke keuzes heeft men moeten maken bij de aanleg van de Deltawerken?
- DV3 Welke invloed hebben de Deltawerken gehad op het Nederlandse milieu?
- DV4 Wat is de functie van Neeltje Jans?
- DV5 Op welke wijze wil Neeltje Jans de toerist aantrekken?

44 HV Greenpeace: het kost wat, maar dan houd je ook wat?

- DV1 De geschiedenis van Greenpeace.
- DV2 Op welke terreinen is Greenpeace werkzaam?
- DV3 In welke landen is Greenpeace actief?
- DV4 Op welke manieren voert Greenpeace actie?
- DV4 Hoeveel geld gaat er in deze organisatie om en waar komt dat vandaan?

45 HV De manege: sport of bedrijf?

- DV1 Wat zijn de activiteiten van een manege?
- DV2 Welke kosten en opbrengsten ontstaan bij deze activiteiten?
- DV3 Wat komt er allemaal kijken bij de start van een manege?
- DV4 Wat doet een manegehouder om klanten of leden te krijgen (PR-beleid)?

46 HV Festivals en evenementen: feest of business?

- DV1 Welke bekende festivals kennen we in Nederland?
- DV2 Welke organisaties houden zich bezig met deze festivals?
- DV3 Hoe financieren deze organisaties de evenementen?
- DV4 Het marketingbeleid van twee evenementen? (4 P's)
- DV5 Welke externe effecten hebben deze festivals?

47 HV Kunnen popfestivals winstgevend zijn?

- DV1 Welke festivals worden in Nederland georganiseerd?
- DV2 Hoe komen de festivals aan hun inkomsten?
- DV3 Hoe prijsgevoelig zijn de festivalliefhebbers?
- DV4 Hoe verhoudt zich de vergoeding van de artiesten met de andere uitgaven?
- DV5 Hoe vindt de financiering plaats van een gratis festival als Wantijpop?

48 HV De partyscene: feest of kater?

- DV 1 Wat verstaan we onder de partyscene?
- DV 2 Welke groepen mensen zijn betrokken bij de partyscene?
- DV 3 Wat zijn de kosten van de partyscene?
- DV 4 Wat zijn de baten van de partyscene?
- DV 5 In hoeverre is de partyscene een feestje?
- DV 6 Wat zijn de gevolgen voor de reguliere horeca?
- DV 6 Een enquête naar deelname aan de partyscene.

49 HV Kun je het na een aardbeving schudden?

- DV 1 Hoe ontstaan aardbevingen?
- DV 2 Welke gevolgen hebben aardbevingen voor een gebied?
- DV 3 Hoe komt de hulp in een aardbevingsgebied tot stand?
- DV 4 Komen mensen in een aardbevingsgebied de ramp ooit economisch te boven?
- DV 5 Hoe kan toekomstige schade worden beperkt?

50 HV Zondag: koopdag of rustdag?

- DV 1 De geschiedenis van de koopzondag.
- DV 2 Hoe is de koopzondag in de wet geregeld?
- DV 3 Hebben koopzondagen invloed op de economie?
- DV 4 Welke ondernemingen hebben het meeste profijt van koopzondagen?
- DV 5 Welke ondernemers hebben last van de koopzondag?
- DV 6 Hoe zijn de meningen over koopzondagen in Nederland verdeeld?

51 HV Jumbo: de muis die olifant wilde zijn?

- DV 1 De geschiedenis van kruidenier Jumbo.
- DV 2 Wat zijn de verschillen tussen Super de Boer en Jumbo?
- DV 3 De voordelen van een overname.
- DV 4 De nadelen van een overname.
- DV 5 Het groot is het marktaandeel van Jumbo?

52 HV Merken: iets op aan te merken?

- DV 1 Waarin onderscheiden huismerken zich van A-merken?
- DV 2 Waarom is een merknaam zo belangrijk?
- DV 3 Hoe belangrijk is reclame voor een (A-)merk?
- DV 4 Op welke manier worden merken beschermd?

53 HV Barack Obama: de redder van de Amerikaanse economie?

- DV 1 Wie is Barack Obama?
- DV 2 Wat wil Obama bereiken?
- DV 3 Op welke wijze wil hij dat bereiken?
- DV 4 Wat heeft Obama tot op heden bereikt?
- DV 5 Hoe ontwikkelt zich de populariteit van Obama?

54 HV De haven van Rotterdam: de motor van de Nederlandse economie?

- DV 1 De geschiedenis van de Rotterdamse haven.
- DV 2 Waarin verschilt de Rotterdamse haven van andere havens?
- DV 3 Hoe groot is de invloed van de Rotterdamse haven op de Nederlandse economie?
- DV 4 In hoeverre beïnvloeden de opkomst van oosterse economieën de ontwikkeling van de Rotterdamse haven?
- DV 5 Hoe ziet de toekomst van Rotterdam als havenstad er uit?

55 HV De Marshallhulp: eigen belang of hulp?

- DV 1 Wat was de aanleiding voor het Marshallhulpplan?
- DV 2 Wat hield de Marshallhulp in?
- DV 3 Waarom wilde de VS zoveel geld investeren in Europa?
- DV 4 Hoe verging het Europa na de Marshallhulp.

56 HV Reclame: promotie, vermaak of misleiding?

- DV 1 De geschiedenis van de reclame.
- DV 2 Heeft reclame invloed op de bestedingen van consumenten?
- DV 3 Welke soorten reclame kunnen we onderscheiden?
- DV 4 Is reclame werkelijk winstgevend?
- DV 5 Wat is de rol van de Reclame Code Commissie, Consumentenbond e.a.?

57 HV Hoe vloeit de koffie over de wereld?

- DV 1 De geschiedenis van de koffieboon.
- DV 2 Hoe is de koffieboon in Nederland terecht gekomen?
- DV 3 Hoe werkt de koffiemarkt?
- DV 4 Hoeveel geld gaat er om op de koffiemarkt?
- DV 5 Drinken Nederlanders veel koffie in vergelijking met omliggende landen?
- DV 6 Wat is het belang van 'fair trade'?

58 HV Max Havelaar, een goede prijs voor eerlijke producten

- DV1 Wie was Max Havelaar?
- DV2 De geschiedenis van de Max Havelaar-organisatie.

- DV3 Gaat het bij de producten alleen om koffie?
- DV4 Wat zijn de doelstellingen van Max Havelaar?
- DV5 Waar komen de Max Havelaar-producten vandaan?
- DV6 Wat is een 'eerlijke' prijs?
- DV7 Hoe vindt de distributie van Max Havelaar-producten plaats?
- DV8 Is er een relatie tussen Max Havelaar en de overheid?

59 HV Max Havelaar koffie: duur of duurzaam?

- DV1 Wie was Max Havelaar?
- DV2 Hoe is de Max Havelaar-organisatie ontstaan?
- DV3 Hoe werkt Max Havelaar?
- DV4 Op welke wijze krijgt het marketingbeleid van Max Havelaar vorm?
- DV5 Waarin verschilt de prijsvorming van Max Havelaar-koffie met die van andere koffie?
- DV6 Hoe reageert de Nederlandse consument op Max Havelaar-koffie (ontwikkeling marktaandeel)?

60 HV Alternatieve energie en de crisis

- DV 1 Wat zijn alternatieve energiebronnen?
- DV 2 Hoe rendabel zijn deze bronnen tegenwoordig?
- DV 3 Beïnvloedt de economische crisis het energieverbruik?
- DV 4 Beïnvloedt de crisis de prijs van 'eindige' energie?
- DV 5 Beïnvloedt de crisis de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen?
- DV 6 Wat is de rol van de overheid bij de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen?

61 HV Fossiele brandstoffen of alternatieve energie?

- DV 1 Welke vormen van alternatieve energie kunnen we onderscheiden?
- DV 2 Welke voordelen heeft toepassing van alternatieve energiebronnen?
- DV 3 Welke nadelen heeft toepassing van alternatieve energie?
- DV 4 Hoe ver is Nederland gevorderd met de ontwikkeling van alternatieve energie?
- DV 5 Hoe groot is het marktaandeel van alternatieve energie in Nederland?

62 HV Is groene stroom beter dan normale stroom

- DV1 Wat verstaan we onder 'groene stroom'?
- DV2 Hoe komen de prijzen van groene stroom en gewone stroom tot stand?
- DV3 Hoe ontwikkelt zich het marktaandeel van groene stroom?
- DV4 Heeft groene stroom toekomst?

63 HV Is windenergie de energiebron van de toekomst?

- DV1 Hoe ontstaat windenergie?
- DV2 Hoe kun je windenergie omzetten in bruikbare energie?
- DV3 Is windenergie de meest duurzame energiebron?
- DV4 Wat zijn de voordelen van windenergie?
- DV5 Wat zijn de nadelen van windenergie?
- DV6 Is windenergie in Nederland al winstgevend?
- DV7 Is windenergie de oplossing voor het Nederlandse energievraagstuk?

64 HV De elektrische auto: het vervoermiddel van de toekomst?

- DV 1 Wat is het verschil tussen een elektrische auto en een brandstofauto?
- DV 2 Wat zijn de voordelen van een elektrische auto?
- DV 3 Wat zijn de nadelen van een elektrische auto?
- DV 4 Is het rijden in een elektrische auto economisch rendabel?
- DV 5 Op welke wijze stimuleert de overheid het gebruik van elektrische auto's?

65 HV Beleggen: een succes of een fiasco?

- DV 1 Wat verstaan we onder beleggen?
- DV 2 Waarin kunnen mensen beleggen?
- DV 3 Welke risico's zijn er als mensen willen beleggen?
- DV 4 Hoe kun je risico's van beleggen beperken?

66 HV Het Amazonegebied: natuurgebied of rampgebied?

- DV 1 De geschiedenis van het Amazonegebied.
- DV 2 Wat is het belang van het Amazonegebied?
- DV 3 Welke gevaren belagen het Amazonegebied?
- DV 3 Wat doen de Amazonelanden tegen de ontbossing van hun gebied?
- DV 4 Kunnen westerse landen bijdragen in de strijd tegen de ontbossing?

67 HV Wat moet je doen met je poen: is beleggen rendabel?

- DV 1 Wat houdt beleggen in?
- DV 2 Waarin kun je beleggen?
- DV 3 Hoe ontstaat internationaal beleggen?
- DV 4 Is beleggen goed voor de economie?
- DV 5 Welk effect heeft de economische crisis op de beurs?
- DV 6 Welke voordelen heeft beleggen?
- DV 7 Welke nadelen heeft beleggen?
- DV 8 Wat is het rendement van duurzaam beleggen?

68 HV Prijzenoorlog: vallen er slachtoffers?

- DV 1 Wat houdt een prijzenoorlog tussen supermarkten in?
- DV 2 Heeft deze prijzenoorlog voordelen?
- DV 3 Wat zijn de nadelen van de prijzenoorlog?
- DV 4 Gebruiken supermarkten bepaalde strategieën?
- DV 5 Wie zijn de winnaars en de verliezers?

69 HV De staatsschuld: eigen schuld, dikke bult?

- DV 1 Wat verstaan we onder de staatsschuld?
- DV 2 Hoe is Nederland aan deze schuld gekomen?
- DV 3 Welke invloed heeft de staatsschuld op de Nederlandse economie?
- DV 4 In hoeverre raakt de staatsschuld ons persoonlijk?
- DV 5 Op welke wijze wil de overheid de staatsschuld verkleinen?

70 HV Ontwikkelingshulp: effectief of geldverspilling?

- DV 1 Wat verstaan we onder ontwikkelingshulp?
- DV 2 Welk soort organisaties zijn op het terrein van ontwikkelingshulp actief?
- DV 3 Hoe krijgen deze organisaties geld?
- DV 4 Gaan deze organisaties efficiënt met dit geld om?
- DV 5 Welke rol speelt het Nederlandse ontwikkelingsbeleid in dit geheel?

71 HV Zijn goede doelen wel zo goed?

- DV 1 Hoeveel geld geven Nederlanders per jaar aan goede doelen?
- DV 2 Hoe rendabel zijn de organisaties van goede doelen?
- DV 3 Hoe is de relatie tussen goede doelen en de belastingdienst?
- DV 4 Waarom zijn goede doelen nodig in welvarende landen?

72 HV De kredietcrisis: oorzaak en gevolgen

- DV 1 Wat zijn de oorzaken van de recente kredietcrisis?
- DV 2 Had de crisis voorkomen kunnen worden?
- DV 3 Wat zijn de gevolgen van de crisis voor de wereldhandel?
- DV 4 Hoe proberen overheden de gevolgen van de crisis te beperken?

73 HV Kredietcrises: Heeft de vrijemarkteconomie gefaald?

- DV1 Hoe heeft de kredietcrisis kunnen ontstaan?
- DV2 Welke gevolgen heeft de kredietcrisis voor de economie in de VS?
- DV3 Op welke wijze hebben wij in Nederland de kredietcrisis ervaren?
- DV4 Op welke wijze heeft de Nederlandse overheid de kredietcrisis geprobeerd te bedwingen?
- DV5 Welke gevolgen heeft de kredietcrisis voor ons land?
- DV6 In welke mate heeft de kredietcrisis beleggers in ons land geraakt?
- DV7 Was de kredietcrisis nodig voor een gezonde economische toekomst?

74 HV Hoe beïnvloedt de crisis in de VS de Nederlandse beurs?

- DV1 Welke factoren leidden tot de grootste economische crisis sinds jaren?
- DV2 Welke maatregelen nam de Amerikaanse regering om de financiële crisis te bedwingen?
- DV3 Welke relatie bestaat er tussen de financiële sector in de VS en Europa?
- DV4 Waarom dalen de beurzen als gevolg van de financiële crisis?
- DV5 Hoe is het Fortis vergaan in deze periode?
- DV6 Zal de werking op de financiële markten de komende jaren veranderen?

75 HV Was 1929 het begin van de zwaarste crash van de vrijemarkteconomie?

- DV 1 Wat waren de oorzaken van de grote beurscrisis in 1929?
- DV 2 Hoe hebben de mensen in Nederland deze crisis ervaren?
- DV 3 Op welke wijze heeft de overheid getracht de crisis te verminderen?
- DV 4 Waarin verschilt de toenmalige crisis met die van nu?

76 HV Is het Nederlandse begrotingsbeleid verantwoordelijk geweest?

- DV 1 Hoe werkt de Nederlandse begrotingscyclus?
- DV 2 Hoe is de Nederlandse staatsschuld ontstaan?
- DV 3 Welke gevolgen heeft een staatsschuld op de economie?
- DV 4 Heeft de staatsschuld invloed gehad op onze manier van leven?
- DV 5 Op welke wijze tracht de overheid deze schuld terug te dringen?
- DV 6 Denkt politiek links en rechts gelijk over aflossing van de staatsschuld?

77 HV Hoge huizenprijzen: huren aantrekkelijker?

- DV1 Welke voordelen en nadelen heeft het *huren* van een huis?
- DV2 Welke voordelen en nadelen heeft het *kopen* van een huis?
- DV3 Zijn de prijzen van koophuizen de laatste 25 jaar sterker gestegen dan de huurprijzen?
- DV4 Wat zijn de oorzaken van de hoge huizenprijzen?
- DV5 Is er voor alle belangstellenden een huurwoning beschikbaar?
- DV6 Welke gevolgen hebben de hoge huizenprijzen voor verkopers en (startende) kopers?
- DV7 Bestaat er verband tussen de hoge huizenprijzen en de huidige kredietcrisis?

78 HV Hypotheekrenteaftrek: voordelig of nadelig?

- DV 1 Welke gevolgen heeft de hypotheekrenteaftrek?
- DV 2 Wat zijn voor- en nadelen van (beperking van) de aftrek?
- DV 3 Waarom hebben starters op de woningmarkt het extra moeilijk?
- DV 3 Op welke manier 'subsidiëert' de overheid huur- en koopwoningen?

79 HV Wat is er aan de hand met de melkprijs?

- DV 1 Hoe heeft de melkprijs zich in de tijd ontwikkeld?
- DV 2 Welke invloed heeft de EU op de melkprijs?
- DV 3 Welke invloed heeft het EU-prijnsbeleid op de landen buiten de EU?
- DV 4 Is er voor melkveeboeren nog toekomst in Nederland?

80 HV Heeft de veeboer in Nederland nog toekomst?

- DV1 Hoe belangrijk is de veehouderij voor de Nederlandse economie?
- DV2 Is de veehouderij in Nederland rendabel?
- DV3 Ondervindt de Nederlandse veeboer veel buitenlandse concurrentie?
- DV4 Welke rol speelt de veehouderij in het Nederlandse landschap?

81 HV De Gouden Eeuw: het is niet al goud wat er blinkt

- DV 1 Wat is de Gouden Eeuw?
- DV 2 Waar kwam onze rijkdom in deze eeuw vandaan?
- DV 3 Wie profiteerden het meeste van de ontwikkelingen in deze tijd?
- DV 4 Waardoor kwam er een einde aan deze periode van bloei?

82 HV Is Sinterklaas voor de kinderen of voor de winkeliers?

- DV1 De geschiedenis van Sinterklaas.
- DV2 Hoe ervaren kinderen het Sinterklaasfeest?
- DV3 Hoe gaan winkeliers om met Sinterklaas?
- DV4 Op welke wijze beïnvloeden de media het Sinterklaasfeest?
- DV 5 Hoe verhoudt de Sinterklaasviering zich tot die van kerst?

83 HV Is Sinterklaas goed voor de economie?

- DV 1 Wie was Sinterklaas?
- DV 2 Welke tradities horen bij het Sinterklaasfeest?
- DV 3 Hoeveel geld geven de mensen de laatste jaren uit aan dit feest?
- DV 4 Welke goederen waren in de afgelopen eeuw de meest populaire cadeaus?
- DV 5 Merkt Sinterklaas iets van de economische crisis?

84 HV Is Sinterklaas een economische goudmijn?

- DV 1 Wat houdt het Sinterklaasfeest in?
- DV 2 Welke invloed heeft het jaarlijkse Sinterklaasfeest op de Nederlandse economie?
- DV 3 Heeft de economische crisis invloed op Sinterklaas?
- DV 4 Is de verjaardag van de goed heiligman nog steeds een kinderfeest?

85 HV Ruimtevaart: een blik op de toekomst

- DV 1 De geschiedenis van de ruimtevaart in vogelvlucht.
- DV 2 Hoe hoog zijn de kosten van de ruimtevaartontwikkeling?
- DV 3 Welke organisaties zijn bij de ruimtevaart betrokken?
- DV 4 Draagt de ruimtevaart bij aan een betere wereld?
- DV 5 Kan de wereld zonder ruimtevaart?

86 HV Is eerlijke oliehandel een utopie?

- DV 1 Waar gebruiken wij de olierijkdommen voor?
- DV 2 Zijn oliehoudende landen per definitie rijke landen?
- DV 3 Welke rol speelt Nederland in de oliehandel?
- DV 4 Is er een verband tussen de olie-industrie en het milieu?
- DV 5 Hoe komt de olieprijs tot stand?

87 HV Zijn grondstoffen eindig?

- DV1 Worden grondstoffen schaars?
- DV2 Waar komen de schaarse grondstoffen vandaan?
- DV3 Wat is het nut van recycling?
- DV4 Is hergebruik economisch voordelig?

88 HV Is een stijgende staatsschuld de oplossing voor de crisis of het begin van een nieuwe crisis?

- DV 1 Hoe komt het begrotingsbeleid van de Nederlandse overheid tot stand?
- DV 2 Hoe is de huidige staatsschuld ontstaan?
- DV 3 Wat zijn de gevolgen van een stijgende staatsschuld voor volgende generaties?
- DV 4 Welke mogelijkheden zijn er om de staatsschuld terug te dringen?
- DV 5 Is de Nederlandse schuldsituatie vergelijkbaar met die van de VS?

89 HV Rotterdamse haven: van vissershaven tot wereldhaven

- DV 1 De geschiedenis van de Rotterdamse haven.
- DV 2 In welke mate draagt de Rotterdamse haven bij aan de Nederlandse economie?
- DV 3 Wat maakt de Rotterdamse haven tot één van de grootste van de wereld?
- DV 4 Is aanleg van een Tweede Maasvlakte nodig?

90 HV Chocolade: slecht voor de lijn, goed voor de economie?

- DV1 De geschiedenis van de chocolade.
- DV2 Is de vraag naar chocolade afhankelijk van de tijd?
- DV3 Wie zijn de grootste afnemers van chocolade in Nederland?
- DV4 Hoe winstgevend is 'fair trade'-chocolade?
- DV5 Is Nederland m.b.t. chocolade een export- of importland?
- DV6 Hoe belangrijk is de productie en handel van chocolade voor de Nederlandse economie?

91 HV Werkloos? Dan kunnen we niet werkloos blijven toezien

- DV1 Welke soorten werkloosheid onderscheiden we?
- DV2 Welke gevolgen heeft werkloosheid voor een economie?
- DV3 Op welke wijze bedreigt de huidige kredietcrisis de werkgelegenheid?
- DV4 Is werkloos zijn in de VS anders dan in Nederland?
- DV5 Op welke wijze kan de overheid de werkloosheid helpen oplossen?
- DV6 Is werkloosheid volledig te voorkomen?

92 HV Komt de magneetweefbaan van de grond?

- DV1 Hoe werkt de magneetweefbaan?
- DV2 Is een magneetweefbaan de oplossing van het fileprobleem?
- DV3 Is een magneetweefbaan kostendekkend exploiteerbaar?
- DV4 Welke effecten heeft de aanleg hiervan op het milieu?
- DV5 Heeft een magneetweefbaan voordelen voor de randstad?

93 HV Prinsjesdag: Gaat in 2009 de burger er op vooruit?

- DV1 Wat houdt Prinsjesdag in?
- DV2 Wat is het verschil tussen de Miljoenennota en de Rijksbegroting?
- DV3 Wat hebben de algemene economische beschouwingen met Prinsjesdag te maken?
- DV4 Welke gevaren kan de huidige kredietcrisis voor het begrotingsplan opleveren?

94 HV Worden de Olympische Spelen te commercieel?

- DV1 Wat is de geschiedenis van de Olympische Spelen?
- DV2 Welke verantwoordelijkheden horen er bij het organiserende land?

- DV3 Besteden deelnemende landen veel geld aan de Olympische Spelen?
- DV4 Zijn er partijen die de gang van zaken rond de Olympische Spelen kunnen beïnvloeden?
- DV5 Welke invloed hebben kijkcijfers op de Olympische Spelen?
- DV6 In welke mate hebben de Olympische Spelen invloed op het toerisme naar het organiserende land?
- DV7 Heeft het behalen van een olympische medaille nog economisch voordeel voor een sporter?

95 HV Maakt internet bestaande winkels overbodig?

- DV1 Hoe ontwikkelt zich het marktaandeel van de verkopen op internet?
- DV2 Welke soorten producten lenen zich goed voor verkoop via internet?
- DV3 Wat zijn de belangrijkste voordelen van verkoop via internet?
- DV4 Zullen winkels overbodig worden?
- DV5 Wat houdt de wet 'kopen op afstand' in?
- DV6 Hoe betrouwbaar is het kopen op internet?
- DV7 Bestaat er een vorm van professionele ondersteuning bij het verkopen op internet?
- DV8 Op welke manieren kun je aankopen betalen en hoe veilig is dat?

96 HV Coca-Cola: van medicijn tot A-merk

- DV1 De geschiedenis van Coca-Cola.
- DV2 Produceert de Coca-Cola Company (CCC) alleen Coca-Cola?
- DV3 Waarin onderscheidt Coca-Cola zich van andere merken?
- DV4 Hoe groot is de omzet van de CCC?
- DV5 Wat doet CCC aan sponsoring?
- DV6 Wat maakt Coca-Cola tot een A-merk?

97 HV Publieke of commerciële omroep?

- DV1 De geschiedenis van de publieke omroep.
- DV2 De geschiedenis van de commerciële omroep.
- DV3 Hoe komen publieke en commerciële omroepen aan hun middelen?
- DV4 Hoe verhouden de kijkcijfers zich tussen de beide soorten omroepen?
- DV5 Hoe ziet de toekomst van de publieke en commerciële omroep eruit?

98 HV Heeft reclame invloed op het koopgedrag van consumenten?

- DV1 De geschiedenis van de reclame?
- DV2 Welke soorten reclame onderscheiden we?
- DV3 Welke vormen van reclame hebben het meeste invloed op het koopgedrag van de consument?
- DV4 Aan welke (wettelijke) voorwaarden zijn reclamemakers gebonden?
- DV5 Hoe kun je het effect van reclame meten?
- DV6 Enkele voorbeelden van goede reclames.

99 HV Hoe groot mag de EU worden?

- DV1 De geschiedenis van de EU.
- DV2 Waarmee houdt de EU zich bezig?
- DV3 Hoe vindt de financiering van de EU plaats?
- DV4 Hoe belangrijk is de EU voor Nederland?
- DV5 Is het belangrijk dat de EU nog groter wordt?

100 HV Kunnen jongeren met geld omgaan?

- DV1 Hoeveel geld hebben jongeren te besteden?

- DV2 Waaraan geven jongeren geld uit?
- DV3 Wat zijn de meest voorkomende bijbaantjes van jongeren?
- DV4 Geven de jongeren veel geld uit aan uitgaan?
- DV5 In welke mate hebben jongeren schulden?
- DV6 In welke mate sparen jongeren?
- DV7 Hoe belangrijk zijn jongeren voor producenten?

101 HV Draagt de Club van Rome bij aan een betere wereld?

- DV1 De geschiedenis van de Club van Rome (CvR).
- DV2 Wie zitten er in de CvR?
- DV3 Wat doet de CvR?
- DV4 Hoe vindt de financiering van de CvR plaats?
- DV5 Hoe invloedrijk is de CvR?
- DV6 Draagt de CvR bij aan een betere wereld?

102 HV De Betuwelijn: een fiasco of een goede investering in de toekomst?

- DV1 Wat is het beoogde doel van de Betuwelijn?
- DV2 Hoe verliep het beslissingstraject?
- DV3 Hoe loopt de lijn door of onder Nederland?
- DV4 Hoe kwam de financiering tot stand?
- DV5 Hoe is de concurrentiepositie ten opzichte van het wegtransport en binnenvaart?
- DV6 Is de Betuweroute verantwoord ingepast in natuur en landschap?

103 HV Heeft de Betuwelijn toekomst?

- DV1 Waarom heeft men besloten tot de aanleg van de Betuwelijn?
- DV2 Welke nadelen heeft de Betuwelijn met zich meegebracht?
- DV3 Wat is het traject van de Betuwelijn?
- DV4 Waren en zijn er alternatieven voor de Betuwelijn?
- DV5 Wat zou de financiële 'winst' zijn van de Betuwelijn?
- DV6 Waarom rijden er nog steeds zo weinig geen goederentreinen over het spoor?

104 HV Het fileprobleem: is rekeningrijden de oplossing?

- DV1 Wat is de invloed van files op de economische groei?
- DV2 Wat is rekeningrijden?
- DV3 Hoe ver is men met de uitvoering van rekeningrijden?
- DV4 De voor- en nadelen van rekening rijden op een rijtje.

105 HV Is de Amerikaanse dollar ziek?

- DV1 De geschiedenis van de dollar.
- DV2 Welke factoren beïnvloeden de koers van de dollar (valuta)?
- DV3 Wat zijn de nadelen van een dalende dollarkoers (voor de VS en voor Europa)?
- DV4 Wat zijn de voordelen van een dalende dollarkoers (voor de VS en voor Europa)?
- DV5 Hoe was het verloop van de koers van de dollar ten opzichte van de euro vanaf 2002?
- DV6 Welke factoren hebben in deze periode de koersvorming belangrijk beïnvloed?

106 HV Zijn we nog blij met de euro?

- DV1 De geschiedenis van de Nederlandse munt.
- DV2 Welke argumenten waren er om de gulden te vervangen door de euro?
- DV3 Hoe is de overgang van gulden naar euro verlopen?
- DV4 Welke rol speelt de euro anno 2010 in de wereldeconomie?

- DV5 De ontwikkeling van de euro ten opzichte van de dollar in de afgelopen vijf jaar.
DV6 Wat zijn de gevolgen van een lage en hoge eurokoers voor onze economie?
DV7 Welke gevolgen heeft deze ontwikkeling gehad op de economische groei in Europa?
DV8 Welke relatie bestaat er tussen de euro en valuta van de andere EU-landen?

107 HV Is een wereld zonder McDonald's denkbaar?

- DV1 De geschiedenis van McDonald.
DV2 Welke invloed heeft McDonald op mensen in de maatschappij?
DV3 Hoe is het marketingbeleid van McDonald?
DV4 Wat zijn de toekomstplannen van McDonald?

108 HV Zijn de belastingen in Nederland rechtvaardig?

- DV1 De geschiedenis van de Nederlandse belastingen.
DV2 Hoe werkt het Nederlandse belastingstelsel.
DV3 Hoe ervaren de verschillende politieke partijen in ons land het huidige belastingstelsel?
DV4 Betalen Nederlanders veel belasting in vergelijking met de belangrijkste partnerlanden?
DV5 Hoe scheef is in Nederland de inkomensverdeling (Lorenzcurve en berekening gini-coëfficiënt)?

109 HV Onderneemt Shell maatschappelijk verantwoord?

- DV1 Wat verstaan we onder maatschappelijk verantwoord ondernemen?
DV2 Op welke wijze dient Shell het belang van 'de mens'?
DV3 Gaat Shell anders om met het milieu dan vroeger?
DV4 Wat zijn de toekomstplannen van Shell m.b.t. duurzame ontwikkeling?

110 HV Hoe high is onze maatschappij?

- DV1 Hoeveel coffeeshops zijn er in Nederland?
DV2 Hoe hoog is de omzet van de Nederlandse coffeeshops?
DV3 Hoe is het (gedoog)beleid van de overheid ten opzichte van softdrugs?
DV4 Welke gevolgen heeft het legaliseren van softdrugs voor Nederland?
DV5 Op welke wijze tracht de overheid de handel in softdrugs te beperken?
DV6 Welke verschillen zijn er tussen het Nederlandse en het EU-drugsbeleid?

111 HV Is onze maatschappij verslaafd aan tabak?

- DV1 De geschiedenis van de tabak.
DV2 Welke weg legt tabak af om bij de consument te komen?
DV3 Welke nadelen en voordelen heeft tabakgebruik?
DV4 Is het tabaksgebruik de laatste jaren veranderd?
DV5 Hoe probeert de overheid het tabakgebruik te beperken?
DV6 In welke mate wordt tabak in je eigen omgeving gebruikt?

112 HV Hoe ver reiken de tentakels van de maffia?

- DV1 Hoe en waar is de maffia ontstaan?
DV2 Waar hield de maffia zich vroeger mee bezig?
DV3 Waar houdt de maffia zich tegenwoordig mee bezig?
DV4 Hoe groot is de economische invloed van de maffia in Italië?
DV5 Hoe groot is de economische invloed van de maffia in de VS?

113 HV Is de maffia machtiger dan de overheid?

- DV1 Hoe definiëren wij de maffia?

- DV2 De geschiedenis van de maffia.
- DV3 Wat is de invloed van de maffia op de economie?
- DV4 Welke invloed heeft de maffia op de samenleving als geheel?
- DV5 Waarom lukt de overheid maar niet om de maffia uit te roeien?
- DV6 Hoe is de structuur van de Siciliaanse maffia?
- DV7 Is de organisatie rond W.F. Holleeder te vergelijken met bijvoorbeeld de Siciliaanse maffia?

114 HV Is de slavernij een gesloten hoofdstuk.

- DV1 De geschiedenis van de slavernij in de Republiek der Nederlanden
- DV2 Welke effecten heeft de slavernij op de Nederlandse economie gehad?
- DV3 Welke effecten heeft de slavernij op Suriname gehad?
- DV4 Zijn de gevolgen van de slavernij nog herkenbaar in beide landen?

115 HV Is er een grens aan de automatisering?

- DV1 Wat verstaan we onder automatisering?
- DV2 De geschiedenis van de automatisering.
- DV3 Welke vormen van automatisering kun je onderscheiden?
- DV4 Welke gevolgen heeft automatiseren voor de samenleving gehad?
- DV5 Hoe groot zijn de verschillen in automatisering tussen rijke en arme landen?
- DV6 Hoe ver kunnen we gaan met automatiseren?
- DV7 In hoeverre automatiseren gezinshuishoudingen?

116 HV Buitenlandse werknemers doen het werk

- DV1 Wat betekenen 'open grenzen' binnen de EU?
- DV2 Waarom willen Oost-Europeanen in Nederland werken?
- DV3 Wat zijn de voor- en nadelen van de komst van buitenlandse werknemers?
- DV4 Is integratie in de Nederlandse samenleving belangrijk?
- DV5 Waarom kwamen in het verleden 'gastarbeiders' naar Europa?
- DV6 Keren gastarbeiders soms terug naar hun eigen land?

117 HV Is er toekomst voor Nederlandse boeren in Oost-Europa?

- DV1 Waarom willen veel Nederlandse boeren Nederland verlaten?
- DV2 Welke mogelijkheden biedt Oost-Europa hen?
- DV3 Ondervinden deze boeren ook nadelige gevolgen van de emigratie?
- DV4 Waarin verschilt het boerenbestaan in Nederland met dat in Oost-Europa?

118 HV Is het minimumloon goed voor de Nederlandse economie?

- DV1 De geschiedenis van het (wettelijk) minimumloon.
- DV2 Welke invloed heeft de invoering van het minimumloon op onze economie gehad?
- DV3 Welke verband bestaat er tussen het minimumloon en de uitkeringen?
- DV4 Wat heeft de armoedeval met het minimumloon te maken?

119 HV Heeft de wereldeconomie de dollar nodig?

- DV1 De geschiedenis van de dollar.
- DV2 Waarop is de waarde van de dollar gebaseerd?
- DV3 Welke gevolgen kan de dollar als zwevende valuta met zich meebrengen?
- DV4 Hoe komt het dat de dollarwaarde op dit moment laag is?
- DV5 Neemt de Amerikaanse overheid maatregelen om de dollarkoers te stabiliseren?
- DV6 Welke positie neemt de dollar op de wereldmarkt in?

120 HV China – een rijzende ster

- DV1 Wat zijn de gevolgen van de economische hervormingen in China?
- DV2 Hoe verhoudt zich de waarde van de Chinese yuan zich tot andere valuta?
- DV3 Heeft China een import- of exportoverschot?
- DV4 Wat zijn de plannen van China met Afrika?
- DV5 Welke gevolgen heeft het Chinese succes voor de wereldeconomie?

121 HV Afrika – verloren continent of toekomstbelofte?

- DV1 Geschiedenis van het Afrikaanse continent.
- DV2 Wat zijn de gevolgen van instabiele regeringen en oorlogen in Afrika?
- DV3 Ontwikkelingshulp versus investeringen.
- DV4 Wat zijn de vooruitzichten voor Afrika?

122 HV Microkrediet: een wondermiddel in de armoedebestrijding?

- DV1 Wat is microkrediet?
- DV2 Hoe werkt microkrediet in de praktijk?
- DV3 Hoe groot zijn de risico's voor de ondernemers?
- DV4 Hoe succesvol is microkrediet?

123 HV Europa: raken we onze onafhankelijkheid kwijt?

- DV1 De geschiedenis van de EG tot de totstandkoming van de EU.
- DV2 De geschiedenis van de EU vanaf het Verdrag van Maastricht.
- DV3 Wat zijn de consequenties voor Europa en Nederland van het wijzigingsverdrag?
- DV4 Wat zijn de toekomstscenario's voor de EU?

124 HV Mag beveiliging op school wat kosten?

- DV1 Waarom is deze beveiligingvraag de laatste jaren actueel?
- DV2 Welke mogelijkheden van beveiliging bestaan er?
- DV3 Wat zijn de kosten van schoolbeveiliging ?
- DV4 Hoe financiert je deze kosten?
- DV5 Neemt de 'criminaliteit' op scholen door beveiliging af?
- DV6 Wat voor invloed heeft schoolbeveiliging op de samenleving?

1001 suggesties voor praktische opdrachten en profielwerkstukken

11 september 2001 - Een economische ramp of niet?	Antiglobalisme
11 september en de gevolgen voor de luchtvaartindustrie	Antirookbeleid
11 September en de luchtvaart in de VS	Apaches
11 September en de Nederlandse reisbranche	Apartheid
3e dinsdag in september (Miljoenennota)	Apartheid Zuid-Afrika
400 jaar handel tussen Nederland en Japan	Apple iPod – een successtory
400 jaar V.O.C	Apple van iPod en iTunes naar iPhone en iPad
4-daagse werkweek	Arbeidsbeleving in Nederland
Aan het einde van mijn geld houd ik altijd een stukje maand over	Arbeidsbeleving in Nederland
Aandelen, obligaties en beleggen	Arbeidskrapte, onderwijs en gezondheidszorg
Aandelenbeurs en haar rol in de economie	Arbeidsmarkt en intelligentie
Aangenaam ouder worden? – zekerheid of onzekerheid met de AOW	Arbeidsmarkt vrouwen
Aansluiting van Oost-Europa bij de E.U.	Arbeidsmarktontwikkelingen
Aardbevingen	Arbeidsparticipatie van de vrouw
Aardolie – van bron tot pomp	Armoede in Nederland
Accijnzen op <i>demerit goods</i>	Armoede onder bijstandsmoeders
Activiteiten van banken	Asielzoekers
AEX en beleggen	Auto-import
Afhankelijkheid van wintersport in Oostenrijk	Automatisering van bedrijfsprocessen
Aftrekbaarheid hypotheekrente	Aziatische tijgers
Afval	Basisinkomen voor jongeren
Aholds blunders	Bedrijf opzetten
Aids	Bedrijfscultuur en werkbeleving
Aids in Afrika	Bedrijfsethiek: een factor van belang
Ajax gaat naar de beurs	Bedrijven op het internet
AJAX van vereniging naar beursgenoteerd bedrijf	Beeldvorming slavernij Suriname
Akkerbouw in Zeeland	Begroting en Miljoenennota
Algemene Bijstandswet	Begrotingsbeleid in Nederland na 1945
Allochtonen en autochtonen: de integratie	Beïnvloeding van consumentengedrag door reclame
Allochtonen in Nederland	Belang van agrarische sector voor de economie
Allochtonen op de arbeidsmarkt	Belangrijke economen uit de geschiedenis
Al-Qaeda	Belasting in Nederland
Alternatieve energiebronnen	Belastingen door de jaren heen
Amazone ontbost	Belastingontduiken in Nederland
Ambulances en traumahelikopter	Belastingparadijzen
Amerika en de beurskrach	Beleggen, succes of fiasco?
Amerika en de Grote Depressie	Beleggen, wat houdt dat in?
Amerikaanse bedrijfsinvloeden in Nederland	Beleggen, welke risico's zijn daar aan verbonden?
Amerikaanse bedrijven in de Nederlandse economie	Benzineprijzen: hoe en door wie komt de prijs tot stand?
Amsterdam Arena – meer dan alleen een blok beton	Besloten vennootschappen
Amsterdam en de hongerwinter	Bestedingspatroon van jongeren
	Betaald voetbal
	Betaalmiddelen
	Betaalmiddelen en banken
	Betuwroute, goederenspoorlijn met

perspectief?
 Betuweroute: rendabel of niet?
 Beurscrisis in VS 1929
 Beursfraude
 Beursgang bedrijven/voetbalclubs
 Beurshandel
 Beursplein 5
 Bier
 Bierconsumptie in Nederland en Duitsland
 Bijbaantjes van jongeren
 Biogas
 Bio-industrie
 Biologische landbouw
 Biologische producten
 Biologische veeteelt
 Blij in de rij! – files in Nederland
 Bloemenindustrie – wat zijn de ontwikkelingen
 in de bloemensector?
 Borstkanker en de gevolgen ervan
 Bos en economie
 Bouwfraude
 Bouwfraude: het reilen en zeilen in de bouw-
 wereld
 Bovag
 Brandstoffen en energiebronnen in het begin
 van de 21^e eeuw
 Brandstofprijzen
 Broeikaseffect en economie
 Brouwen en marketing van bier
 BSE en MKZ
 Budgetonderzoek jongeren
 Buitenlandse investeringen in Nederland
 Bureaucratie in de gezondheidszorg
 Burn-out
 CAO-onderhandelingen
 Casino's
 Centrale Huisartsen Dienst (CHD)
 Centralisering van de Nederlandse Special
 Forces
 Chartaal en giraal geld
 China
 China en de muur tussen het communisme en
 het kapitalisme
 China van planeconomie naar vrije markt
 Chocola als economische factor
 Coca-Cola
 Coca-Cola, marketing in de afgelopen eeuw
 Colijn en de crisis in Nederland
 Collectieve goederen
 Columbus

Commercialisering Olympische Spelen
 Commercie in voetbal en schaatsen
 Communisme en de economische gevolgen
 Computerspelen, economisch bekeken
 Concurrentie
 Concurrentie in de vliegwereld
 Concurrentiebeleid
 Conjunctuur
 Conjunctuur en structuur
 Consument en welvaart
 Consumentengedrag
 Consumentengedrag m.b.t. biologische
 producten
 Consumentenvertrouwen
 Crèches, voor de kinderen of toch voor de
 ouders?
 Criminaliteit
 Dag gulden
 Das Wirtschaftswunder: het wonder van de
 wederopbouw van Duitsland
 De aanslag op het WTC en de gevolgen ervan
 De aanslagen op het W.T.C. in de V.S.
 De Amerikaanse maffia in de jaren '30 en '40
 De Amsterdam Arena contra de Kuip
 De arbeidsmarkt in Nederland
 De Arbo (website)
 De Armeense genocide, de gevolgen voor
 Armenië
 De armoede van Nederland
 De autoindustrie
 De Baltische staten voor en na de instorting
 van de USSR
 De banken in Nederland
 De bedreigingen van het moderne betalings-
 systeem
 De begrotingsvorm 'van klassiek naar
 Keynes'
 De Berlijnse muur, achtergronden en gevolgen
 De besloten vennootschap
 De betalingsbalans van Nederland
 De betekenis van de marschallhulp
 De betekenis van E-commerce bij het opzetten
 van een bedrijf
 De betekenis van Groene Stroom
 De betekenis van Schiphol voor de
 Nederlandse economie
 De betrouwbaarheid van jaarverslagen
 De bijstand
 De binnenvaart en de Betuwelijn
 De biologische land- en tuinbouw in

- Nederland
- De bouwfraude in Nederland
- De Club van Rome
- De conjunctuur
- De conjunctuurbeweging in Nederland vanaf 1980
- De Consumentenbond
- De coöperatie
- De dalende winsten van de muziekindustrie
- De dance-wereld in Nederland
- De dekolonisatie van Nederlands-Indië
- De dekolonisatie van Suriname en de economische gevolgen daarvan
- De Deltawerken
- De derde wereld
- De derdewereldschuld
- De dollar
- De duistere wereld van schilderijen en hun prijzen
- De Duitse auto-industrie
- De Duitse economie van 1919-1939
- De Europese Centrale Bank
- De E.U. breidt uit – verstandig of niet?
- De economie en het terrorisme
- De economie van de Gouden Eeuw
- De economie van de Nederlandse Antillen
- De economie van de Romeinen in de hoogtijdagen ongeveer 500 v. Chr
- De economie van het mobiele bellen
- De economie van Japan
- De economische achtergronden van de strijd met Irak
- De economische aspecten van de Koude Oorlog
- De economische beïnvloeding door topsport
- De economische betekenis van voetbal
- De economische consequenties van terroristische aanslagen
- De economische crisis in Zuidoost-Azië van 1997
- De economische gevolgen van bedrijfsfraude
- De economische gevolgen van criminaliteit
- De economische gevolgen van de overbevissing
- De economische gevolgen van de val van de Berlijnse Muur
- De economische gevolgen van de watersnoodramp
- De economische gevolgen van het broeikas-effect
- De economische gevolgen van het verdrag van Versailles
- De economische gevolgen van overbevissing
- De economische implicaties van muziek-‘piraterij’
- De economische invloed van de Formule 1
- De economische kant van de waterzuivering
- De economische ontwikkeling van de glastuinbouw in het Westland
- De economische ontwikkeling van Nederland na 1945
- De economische oorzaken van de Tweede Wereldoorlog
- De economische problematiek in de derde wereld
- De economische recessie
- De economische situatie ten tijde van Mao
- De economische veranderingen na invoering van de euro
- De eenkindpolitiek in China, sociaal-maatschappelijk en economisch belicht
- De eenwording van Duitsland
- De eenwording van Europa
- De effecten van slavernij voor de economie van Nederland en Suriname
- De effectiviteit van marktonderzoek
- De effectiviteit van ontwikkelingshulp
- De Efteling
- De emigratie van boeren naar Canada
- De emigratie van Nederlanders naar Amerika
- De E.M.U.
- De Engelse econoom Keynes
- De Engelse Industriële Revolutie
- De EU en zijn landbouwbeleid
- De EU, de uitbreiding gaat voort
- De Euro en de Europese Monetaire Unie
- De euro en de gevolgen voor de wereld-economie
- De euro en de inflatie
- De eurobeleving
- De Europese Centrale Bank
- De Europese eenwording
- De Europese landbouwpolitiek in gevaar?
- De Europese Rekenkamer
- De Europese samenwerking: verleden heden en toekomst
- De Europese Unie
- De Europese Unie en de wereldhandel
- De Europese Unie en het landbouwbeleid
- De Europese Unie en Nederland

De financiële malaise in het betaalde voetbal
De functie van DNB: verledentijd of toekomst?
De geschiedenis en de economie van het internet
De geschiedenis en het economisch belang van parfum
De geschiedenis van de gulden
De geschiedenis van de Nederlandse Spoorwegen
De geschiedenis van de Rotterdamse haven
De geschiedenis van het geld, van ruilmiddel tot euro
De geslaagde tweede fase?
De gevolgen van de globalisering
De gevolgen van renteverandering op de economische groei
De gevolgen voor de toeristenindustrie na 11 september 2001
De gezondheid van de Nederlandse economie
De gezondheidszorg met al haar zorgen
De Golfoorlog
De Gouden Eeuw
De gouden standaard
De grijze revolutie
De grote sprong voorwaarts
De handel van Nederland met de E.U.
De handelsrelaties tussen Nederland en Japan
De HSL (Hogesnelheidslijn), een goed besluit?
De huizenbouw
De huizenmarkt
De importantie van de ‘mainport’ Rotterdam voor de Nederlandse economie
De Indianen van Noord-Amerika
De industriële revolutie
De ineenstorting van de luchtvaart
De informele economie
De inkomensverdeling in Nederland
De invloed van aids op Afrika
De invloed van de maffia in de VS
De invloed van de maffia op de economie, met name op Sicilië
De invloed van de media op ons bestedingspatroon
De invloed van de overheid op de Nederlandse economie
De invloed van de overheidsbestedingen op de economie van Nederland en Turkije
De invloed van de reclame
De invloed van internet op de economie
De invloed van Keynes

De invloed van Mao op de Chinese economie
De invloed van marktwerking op de kinderopvang
De invloed van roken op de economie
De invloed van Schiphol op de Nederlandse samenleving
De KLM
De koffiemarkt: hoe functioneert de koffiemarkt?
De maatschappelijke en economische gevolgen van kanker
De magneetzwefbaan
De ‘mainports’ van Nederland
De manege
De marketing van PSV
De markt van biologische producten
De markt van de groene stroom
De Marshallhulp
De Max-Havelaarconsument
De Melkertbanen nader bekeken
De Michelin-ster
De mijnen en de economie van Limburg
De Miljoenennota en de Rijksbegroting
De Nederlandsche Bank en de Europese Centrale Bank
De Nederlandsche Bank
De Nederlandse biermarkt
De Nederlandse carrièrevrouw
De Nederlandse Mededingingsautoriteit
De Nederlandse mobiele telefonie
De Nederlandse munt
De Nederlandse Spoorwegen (nv)
De Nederlandse verzorgingsstaat
De neergang van de IT-sector
De nieuwe basisverzekering
De nieuwe WAO – een goed plan of niet?
De oliecrisis van de jaren ’70
De Olympische Spelen, de achtergrond van de spelen
De ondergang van het communisme
De ongelijkheid tussen de man en de vrouw
De ontwikkeling en toekomst van KPN
De ontwikkeling van de biologische landbouw
De oorlog in Vietnam: strijd tussen kapitalisme en communisme
De oorzaken van de hoge benzineprijzen in Nederland
De Oostzeehandel in de Gouden Eeuw
De opkomst en het succes van internetwinkels
De positie van de herintredende vrouw op de

arbeidsmarkt	Detailhandel
De prijsontwikkeling van koophuizen in de afgelopen 20 jaar	Diamantenhandel
De publieke- en commerciële omroep	Discriminatie op de arbeidsmarkt
De relatie tussen economie en natuur	Droomhuis financieren en inrichten
De Renaissance in Florence: de rol en de invloed van de Medici	Drugsbeleid in Nederland en de Europese Unie
De rol van olie in de wereldeconomie	DSM
De rol van Schiphol in de Nederlandse economie	Duurzaam beleggen
De Rotterdamse haven als ‘mainport’	Duurzaam ondernemen
De Rotterdamse haven, Maasvlakte 2: hoe en waarom	Duurzame energie
De schulden van de ontwikkelingslanden	Duurzame ontwikkelingen en economische groei
De slechte financiële situatie bij voetbalclubs	E-commerce, opkomst en ontwikkeling
De sociaal-economische ontwikkeling van Cuba tijdens het bewind van Fidel Castro	E-commerce, de kip met de gouden eieren
De sociale zekerheid in Nederland	Economen en economische stromingen
De staatsschuld	Economische aspecten van vaccinatie
De tabaksindustrie	Economische en Monetaire Unie
De Tempeliers	Economische gevolgen van de Franse tijd tijdens de Bataafse Republiek
De terugtrekkende overheid	Economische gevolgen van een aardbeving
De toekomst van de pensioenen	Economische gevolgen van het nieuwe ziektekostenstelsel
De toekomst van de WAO	Economische globalisering
De uitbreiding van de Europese Unie	Economische groei en milieu
De vakbonden en hun invloed	Economische modellen
De val van de Berlijnse Muur en de economische gevolgen daarvan	Economische theorieën
De veiligheid van internetbankieren	Economische toetredingscriteria EU
De verandering van de commercie t.o.v. internet	Een goede manager?
De vergrijzing in Nederland	Een huis kopen of huren?
De verzorgingsstaat	Een kantine maakt de school compleet
De vier P’s	Een maatschappij zonder geld
De vijf populairste vakantie landen van Europa	Een onderzoek naar bedrijfsethiek: ‘Is what they say, what you get?’
De Vikingen, de verdwijning in de samenleving	Een teer onderwerp; de macht van de Nederlandse tabakindustrie
De VINEX-locatie Leidsche Rijn	Effectief adverteren
De voor- en nadelen van het ondernemerschap	Efficiency van ontwikkelingshulp
De vrije energiemarkt	Efteling en andere pretparken
De waarde van natuurbeheer	Egyptische beschaving
De WAO door de jaren heen	El Niño
De watersnoodramp	Elektronische betaling
De wederopbouw van Nederland na 1945	Ethiek in de reclame
De weg naar de Top-40	Euro versus dollar
De Wereldbank	Europa ziet sterretjes – Europese eenwording
De Westerschelde-tunnel	Europees landbouwbeleid
De woning: huren of kopen?	Europees stelsel van Centrale Banken
De woningmarkt in Nederland	Europese belastingsparadijzen
De World Trade Organisation	Exporteren, een avontuur?
Deltawerken en toerisme	Faillissement
	Festivals en evenementen

Fictief beleggen met 100.000 euro	Globlabla ... feiten en fabels over globalisering
Filebestrijding	Goede doelen
Fileprobleem in Nederland	Gokken leer je spelenderwijs
Fileproblemen en economische gevolgen	Golf van Kondratieff
Financiële gevolgen van criminaliteit	Greenpeace
Financiële middelen van het betaald voetbal	Grenzen aan de groei van Schiphol
Financiële problemen bij voetbalclubs	Groen beleggen
Financiële verslaggeving in een organisatie	Groene stroom
Financiering filmindustrie in Nederland	Grondstofprijzen
Financiering van een nv/bv	Groot - groter - grootst, over de monopoliepositie van Microsoft
FIOD en ondernemingen	Harmonisatie van de BTW-tarieven in de EU
Flexibele pensionering	Haven van Rotterdam
Flexibilisering arbeid	Hebben de vakbonden nog invloed?
Flexibiliteit van arbeid in Nederland	Heeft e-commerce de toekomst?
Flexwerk	Heeft het Poldermodel nog toekomst?
Flexwerker: tijdelijke hype of blijvertje?	Heeft reclame invloed op het koopgedrag van de consument?
Floriade	Heineken – leven in de brouwerij?
Fokker	Het aantal buitenlandse vakantiebestedingen van Nederlanders sinds 1990
Frankrijk, vakantieland	Het antiglobalisme
Fraude binnen de sociale zekerheid	Het bankwezen
Fraude en corruptie in de economie	Het basisinkomen
Fusie tussen bedrijven	Het belastingstelsel
Fusies en overnames binnen de EU	Het betalingsverkeer in Nederland
Games	Het beursklimaat in Nederland
Garnalenmarkt	Het budget van het Nederlandse gezin
Gas kost wad. Mag dat?	Het casino
Gasboringen in de Waddenzee	Het CPB
Gastarbeiders, ontwikkeling laatste 40 jaar	Het economische liberalisme
Gehandicapten en werk	Het effect van het vrijkomen van het spaarloon op de Nederlandse economie
Geld- en bankwezen	Het eigen bedrijf
Geld en betaalmiddelen door de eeuwen heen	Het eigendomsrecht
Geld en de regulering ervan	Het Europees parlement
Geld verdienen in de muziekindustrie	Het Europese landbouwbeleid
Geld verdienen met internet	Het fileprobleem – is rekeningrijden de oplossing?
Geld witwassen	Het illegaal kopiëren van software
Geld, sparen en beleggen	Het integratiebeleid van Nederland
Gemeentefinanciën	Het Internationale Monetaire Fonds
Genetische manipulatie	Het keurmerk Max Havelaar
Gesubsidieerde arbeid	Het lerarentekort
Gevangenissysteem (cellentekort)	Het Marshallplan
Gevolgen aardgaswinning voor bodem en economie	Het Marshallplan in Nederland
Gevolgen van cd's branden	Het marxisme nader bekeken
Gezinsvorming in de 20 ^e eeuw	Het mededingingsrecht
Gezondheidszorg	Het Midden-Oostenconflict en de economische gevolgen ervan
Gilden en het ontstaan van een kapitalistische maatschappij	
Glasvezelkabel	
Globalisering, ontstaan en ontwikkeling	
Globalisering – vloek of zegen?	

Het moderne gezin economisch bekeken
 Het Nederlandse begrotingsbeleid
 Het Nederlandse belastingstelsel
 Het Nederlandse financieringstekort
 Het NIBUD
 Het ontstaan en de ontwikkeling van de EMU
 Het ontstaan van banken
 Het ontstaan van de EU
 Het ontstaan van het geld
 Het oude Egypte
 Het Poldermodel en de Nederlandse economie
 Het prijskaartje van de modeshow
 Het privatiseringsbeleid van de overheid
 Het Rotterdamse havengebied
 Het Slochteren gasveld: de vlam boven
 Groningen dooft
 Het sociale stelsel economisch bekeken
 Het Stabiliteitspact
 Het Verdrag van Rome
 Het verzekeringsstelsel van de gezondheids-
 zorg
 Het voortbestaan van de AOW
 Het vreemdelingenbeleid in Nederland
 Het WAO-probleem opgelost
 Het WAO-beleid in Nederland
 Het waterbeheer in de 21^e eeuw
 Het wereldvoedselvraagstuk
 Hoe doen schoolverlaters het op de arbeids-
 markt?
 Hoe duur is de suiker?
 Hoe heeft de economie invloed op de kunst
 d.m.v. subsidies?
 Hoe heeft Japan zich economisch zo snel
 kunnen ontwikkelen?
 Hoe houd je de AOW ook in de toekomst
 betaalbaar?
 Hoe is de Europese Unie georganiseerd?
 Hoe komt een geneesmiddel op de markt?
 Hoe komt een kunstenaar aan zijn inkomen?
 Hoe komt een rechtvaardige inkomens-
 verdeling tot stand?
 Hoe komt geld aan zijn waarde?
 Hoe speelt reclame in onze psyche?
 Hoe wordt een zorginstelling gefinancierd?
 Hoe ziet bedrijfsethiek eruit in de moderne
 samenleving
 Hoe ziet de gezondheidszorg eruit?
 Hollywood, hoofdstad van de filmwereld
 Horeca en de euro
 Hugenoten
 Huis- aan huisbladen: hoe krijg ik mijn
 papierbak vol?
 Huizenmarkt
 Huren of kopen van een huis
 Hypothecaire leningen
 Hypotheekrente en huizenprijzen
 ICT, ontwikkeling en gevolgen
 ICT-branche, nieuwe mogelijkheden
 ID&T Evenementenorganisatie
 Ideële reclame
 Identiteit Nederlanders: wat zijn dat voor
 mensen?
 Illegale verspreiding van muziek via internet
 Immigratie in Nederland
 Import en export van groente en fruit
 Import en export van Nederland binnen de EU
 In hoeverre is de aanleg van de Maasvlakte-II
 noodzakelijk?
 Individuele huursubsidie
 Industrialisatie in Nederland
 Industriële Revolutie
 Infrastructuur
 Inkomen
 Inkomen, belasting en sociale zekerheid
 Inkomen, bestedingen en beursklimaat
 Inkomens en bestedingspatroon van jongeren
 Inkomensverdeling in Nederland
 Inkomensvoorziening van de ouderen in de
 toekomst
 Internationaal ondernemen
 Interne communicatie in de organisatie
 Internet
 Internet en economie
 Internet en internationalisering
 Internetbedrijf
 Internetbubbel en de gevolgen ervan
 Invloed van het oud-Romeins recht
 Invloed van massa (winter-)toerisme op het
 Alpegebied
 Invloed van televisiereclame
 Invloed van voetbal op jongeren
 Is de cd nog vooruit te branden?
 Is de verzorgingsstaat op de lange termijn nog
 wel betaalbaar?
 Is een vliegveld in de Noordzee, voor de kust
 van IJmuiden, haalbaar?
 Is er armoede in Nederland?
 Is er een verband tussen consumenten-
 vertrouwen en consumptieve bestedingen?
 Is er toekomst voor de WAO?

Is er toekomst voor e-commerce?
 Is het derdewereldprobleem oplosbaar?
 Is het economisch haalbaar om boer te zijn in Nederland?
 Is hulp wel hulp? – de effectiviteit van hulporganisaties
 Is Nederland het distributiecentrum van Europa?
 Is sport zonder sponsoring mogelijk?
 Jeugd en geld
 Jeugd: sport en werk
 Jeugdculturen
 Jongeren en alcohol
 Jongeren en arbeid: de stap naar de arbeidsmarkt
 Jongeren en bijbaantjes
 Jongeren en evenementen
 Jongeren en geld
 Jongeren en schulden
 Jongerenreizen
 Kaasimport en kaasexport
 Kabel-tv (UPC/Ziggo)
 Kamer van Koophandel
 Kamernood
 Kan Schiphol een ‘mainport’ blijven?
 Kansspelen
 Kapitalisme en vooruitgang
 Kartelvorming
 Kenmerken van ontwikkelingslanden
 Kernenergie toegespitst op Borssele
 Keukenhof
 Keynes
 Keynes & Friedman – een wereld van verschil?
 Keynes in de huidige politiek
 Keynes in onze huidige economie
 Keynes uit de tijd?
 Kijkgedrag en kijkcijfers
 Kinderarbeid in de derde wereld
 Kinderarbeid in Nederland vroeger en in India nu
 Kinderarbeid tijdens de Industriële Revolutie in Nederland
 Kinderarbeid, een noodzakelijk kwaad?
 Kinderopvang
 Klimaatverandering
 Koe in de wei
 Koninklijke Olie
 Konmar en kwel
 Koopgedrag jongeren
 Koopgedrag van de consument
 Koopzondagen
 Koude Oorlog en wereldeconomie
 KPN
 Kranten en de pers
 Kredietverlening
 Kunst in de Reclame
 Kwaliteits-, Arbo- en Milieumanagement-systeem
 Laffer in de praktijk
 Landbouw
 Landbouw- en energiesubsidies
 Lease
 Levenslang gezond: de kosten van de gezondheidszorg stijgen maar door
 Liberalisatie van de energiemarkt
 Liberalisering van de postmarkt
 Logistiek in Nederland
 Loon en werk in de agrarische sector
 Loonmatiging
 Loonvorming en loonpolitiek
 Loonvorming in Nederland
 Loterijen en gokverslaving
 Luchthaven Schiphol
 Luchtvaart economie
 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
 Macht van de vakbonden
 Made in China
 Maffia
 Magneetzweefbaan
 Mainport Rotterdam
 Mainport Schiphol
 Maken multinationals duurzame ontwikkeling mogelijk?
 Marketing bij bedrijven
 Marketing bij ‘Not-For-Profit’-organisaties
 Marketing: wat doet reclame met ons?
 Marketingmix
 Markt als het kan, overheid als het moet
 Marktmobiele telefonie in Nederland
 Marktvormen
 Massamedia en economie
 Max Havelaar – (waarom) zijn Max Havelaar producten duurder?
 Mega tsunami, een ravage
 Melkertbanen, zinvol of zinloos?
 Melkveehouderij
 Merken
 Migratie als oplossing tegen de toenemende vergrijzing
 Miljoenennota

Minimumjeugdloon	organisaties?
MKB Nederland	Ontwikkelingslanden
Mobiele telecommunicatie	Ontwikkelingssamenwerking
Mobiele telefonie in Nederland	Oorzaken en gevolgen van het lerarentekort
Mobiliteit in de randstad	Op jezelf gaan wonen
Mobiliteit in Nederland	OPEC
Moet de kinderbijslag worden afgeschaft?	Opkomende markten
Moet de vaste boekenprijs in Nederland worden afgeschaft?	Opkomst en 'ondergang' e-commerce
Mogelijke oplossingen voor het lerarentekort in het voortgezet onderwijs	Opkomst en ondergang van de VOC
Multiculturele samenleving	Opkomst en ondergang van World Online
Multinationals en ontwikkelingslanden	Outlet-shoppen
Multinationals, een zegen of een last	OV-chipkaart – opvolger van de strippenkaart
Muziek en management	Over de besluitvorming omtrent de 5 ^e baan op Schiphol
Muziekindustrie – Kansen en bedreigingen	Overgangsrituelen
Natuurrampen	Overheid en ondernemen
Nederland als toerismeland	Overheidsfinanciën
Nederland als transport- en distributieland	Overheidsgeld besteed aan drugsprobleem
Nederland in strijd met water	Overheidsinvloed op de Nederlandse arbeidsmarkt
Nederland transportland	Overheidsvoorlichting
Nederland van oorlog tot oorlog	Parijs als toeristenstad
Nederland: 'brainport' of agrarische samenleving?	Parlementaire enquêtes
Nederlanders en vakantie	Pensioenen in Nederland
Nederlands geld	Pensioenfonds in het nauw
Nederlandse concurrentiepositie	Poldermodel
Nederlandse export	Polders in Nederland en hun economische betekenis
Noordzeekanaalgebied	Politieke partijen in Nederland
Noord-Zuidlijn, bestemmingsplan	Popfestivals vroeger en nu
NS	Positie van de vrouw op de arbeidsmarkt
NS en privatisering	Positieve discriminatie
NUON en de liberalisering van de markt voor energie	Positieve en negatieve gevolgen van de invoering van de euro
Octrooien in conflict met de vrijmarkt-economie	Postcodeloterij en Staatsloterij
Oliecrisis in 1973	Pretparken
Oligopolie en bouwfraude	Prijsbeleid in supermarkten
Olympische Spelen of economische spelen?	Prijselasticiteit van treinkaartjes
Ondernemen in een multiculturele samenleving	Prijsstijgingen in de horeca na invoering van de euro
Ondernemen in Nederland	Primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden
Ontbossing in het Amazonegebied	Prinsjesdag
Ontdekkingsreizen	Privatiseren van energiesector
Ontstaan en economisch belang van de vierdaagse in Nijmegen	Privatisering
Ontwikkeling van het Groene Hart	Privatisering in de Nederlandse economie – flop of succes?
Ontwikkeling van huizenprijzen in Nederland	Privatisering Schiphol
Ontwikkeling van Philips als multinational	Privatisering van de energiemarkt
Ontwikkelingshulp	Privatisering van de gezondheidszorg
Ontwikkelingshulp; overheid of particuliere	Privatisering van de NS

Privatisering van het openbaar busvervoer in Nederland
 Privatisering: zit de Nederlandse overheid op het goede spoor?
 Problematiek van de ontwikkelingslanden
 Problemen op de arbeidsmarkt
 Profvoetbal en economie
 Profvoetbal en financiën
 Prostitutie: een legale zaak
 Protectie en rol WTO
 Psychologie in de reclame
 Public Relations
 Publiek-private samenwerking
 Publiekbestel versus commerciële zender
 Rechten van de consument bij consumenten koop
 Reclame & televisie
 Reclame Code Commissie
 Reclame door de jaren heen
 Reclame en communicatie
 Reclame in de sport
 Recreatie in Zeeland
 Recycling
 Regenwouden
 Rendement ontwikkelingshulp
 Rijksbegroting
 Ruimtevaart, een blik in de toekomst
 Sabbatjaar jubeljaar
 San Francisco en de Goldrush van 1849
 Scheiden van ouders, oorzaken en gevolgen
 Schiphol: uitbreiden of verplaatsen?
 Schoolboeken, gratis schoolboekenregeling
 Schoolsponsoring
 Schoolverlaters op de arbeidsmarkt
 Sociaal Economische Raad
 Shell Oil
 Sinterklaas
 Slavenhandel
 Slavernij en economische gevolgen
 Sociale zekerheid
 Sociale zekerheid, hangmat of vangnet?
 Spaarloonregeling
 Speltheorie
 Sport en commercie
 Sportsponsoring
 Sportsponsoring: hoe belangrijk is het voor de economie?
 Staatsschuld
 Stabiliteit van de euro
 Stabiliteitspact
 Starters en faillissementen
 Starters- en koopsubsidie op de woningmarkt
 Stichtingen en verenigingen
 Stijging prijzen koopwoningen
 Stijging van de benzineprijzen
 Stress op het werk
 Student en geld
 Studiefinanciering
 Subsidiëring van de kunst
 Taalgebruik in reclame
 Taxi-oorlog
 Technology
 Telewerken: luchtballon of werkelijkheid
 Thee
 Thermocentrum
 Toekomst van Aalsmeer als bloemenstad
 Toerisme
 Transport en vervoer over het spoor
 Transport en Werkgelegenheid
 Transportlogistiek
 Trends in consumentengedrag
 Tv-rechten van het voetbal
 Tv-reclame
 Uitgaanscultuur van jongeren
 Uitkeringen
 Unicef
 Vaccineren
 Vakantiebestemmingen
 Vakantie, toeristenindustrie
 Van ruilhandel tot creditcard en internet-bankieren
 Vandalisme
 Vastgoed en makelaardij
 Veehouderij 1945 en nu
 Veilig uitgaan
 Veilingen
 Veni, Vidi, Vinex (Vinex-locaties)
 Verdeling van rijk en arm in de wereld
 Vergelijking AEX en Dow Jones
 Vergelijking van Nederlandse banken
 Vergrijzing en de pensioenen
 Verzekeringen
 Verzorgingsstaat
 Videogamesindustrie
 Viskwekerijen
 Vitamine- en mineralensupplementen
 Vliegtuigbouw en marketing
 Vliegtuigmaatschappijen
 Vluchtelingen
 Voetbal en economie

Voetbalvandalisme	Werkloosheid en criminaliteit
Vraag en aanbod op de huizenmarkt	Werkloosheid onder allochtonen
Vrouwen op de arbeidsmarkt	Werkloosheid onder allochtonen in Nederland
Vrouwenemancipatie	West-Indische Compagnie
Waar kan de bijstandsgerechtigde het beste wonen?	West-Indische Compagnie, Suriname en slavernij
Waarheen gaan de Nederlanders op vakantie?	Wet verbetering Poortwachter
Waarom is er verschil in armoede tussen de VS en Nederland?	Wij gaan op wintersport
Waarom is het communisme in de Sovjet-Unie gevallen?	Wijnbouw in Frans- en Duitstalige gebieden
Wachtlijsten in de gezondheidszorg	Windenergie heeft de toekomst?
Waddeneilanden	Winkelen op het internet
WAO in theorie en praktijk	Winkelpersoneel en de nieuwe euromunten
War on drugs	Witwassen van zwart geld
War on terror	Woningbouwcorporaties
Wat gebeurt er met geld voor goede doelen?	Woningcorporaties
Wat is de rol van DNB en de ECB	Woningmarkt
Wat is de rol van drugs in onze samenleving?	World Trade Organisation
Wat kost de politie?	Ziekteverzuim in bedrijven
Droogleggen IJsselmeerpolders	Ziekteverzuim in de zorg en in het onderwijs
Watersnoodramp 1953	Ziekteverzuimpreventie
Waterstof als alternatieve brandstof	Zijn de emu-criteria te streng?
Watervervuiling	Zijn de theorieën van A. Smith in de 21 ^e eeuw nog bruikbaar?
Waterzuivering	Zijn scholieren arm?
Wegtransport	Zin in vakantie!
Wel of niet boren in de Waddenzee?	Zit de NS op het goede spoor?
Welke rol speelt het IMF in de internationale handel?	‘Zit er nog toekomst in de muziek’
Welvaart	Zo groen als Watt?! – Een onderzoek naar de toekomst
Welvaart en ontwikkelingslanden	Zondag, rustdag?
Wereldvoedselvraagstuk	Zonnecellen: rendabel?
Werkdruk	Zonne-energie, de energie van de toekomst
Werkgelegenheid in de regio	Zwart werk
	Zweeftrein

Index

Aanbodfunctie	60	Ceteris-paribus	57
Aandelen	38	Chartaal geld	33, 36
Aanzuigeffect	162	Collectieve aanbodfunctie	61
Absolute kostenverschillen	24	Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO)	187
Abstracte markt	155	Collectieve dwang	174
Algemeen verbindendverklaring	187	Collectieve goederen	174
Algemene Bijstandswet (ABW)	230	Collectieve reclame	102
Algemene nabestaandenwet (ANW)	230	Collectieve vraagfunctie	60
Algemene Ouderdomswet (AOW)	230	Complementaire goederen	71
Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)	230	Concrete markt	155
Alternatief aanwendbaar	11	Concurrerende goederen	71
Annuïteitenhypotheek	132	Conjunctuurwerkloosheid	161
AOW	151	Constante kosten	89
Arbeidsintensief	87	Constante meeropbrengsten	89
Arbeidsproductiviteit	23	Consumentenorganisaties	104
Arbeidsverdeling	23	Consumentenprijsindex	141
Arbeidsvolume	156	Consumentensurplus	53
Arbeidsvoorwaardenoverleg	187	Consumentenvoordeel	53
Armoedeval	244	Consumptiemaatschappij	8
Asymmetrische informatie	222	Consumptiepatroon	140
Averechtse selectie	223	Contractloon	187
Axelrod, Robert	169	Convergentiecriteria	203
Bankbiljetten (ontstaan)	46	Deelnemingspercentage	244
Basispensioen	151	Deeltijdwerk	157
Basisverlegging	142	Dekkingsbijdrage	97
Bedrijfskosten	85	Dekkingspercentage	47
Behoeften	6	Democratische legitimering	179
Beneluxlanden	195	Directe ruil	28
Beroepsbevolking	156	Doorzichtige markt	101
Beroepsgeschikte bevolking	156	Draagkrachtbeginsel	175
Bestedingsinflatie	145	Drempelinkomen	71
Betalingsbereidheid	53	ECB (taken)	48
Binnenlandse liquiditeitenmassa	45	Economisch handelen	8, 75
Bonus-malussysteem	223	EGKS	195
Break-evenpunt	96	Eigen risico	222
Budget	16	Eigendomsrechten	23
Budgetlijn	17	Engelkromme	71
Budgetonderzoek	140	Europese Akte	195
CAO-onderhandelingen	187	Europese Centrale Bank	205
Categoriale bonden	188	Europese Commissie	198
Centraal Akkoord	187	Europese integratie	195
Centraal Bureau voor de Statistiek	140	Europese Monetaire Unie	196, 203
Centraal Economisch Plan	193	Europese Parlement	199
Centraal geleide economie	178	Europese Raad	199
Centraal Planbureau	193	Europese Rekenkamer	201

Europese Unie	196	Inkomensderving	228
Evenwichtshoeveelheid	60	Inkomenselasticiteit	72
Evenwichtsprijs	60	Inkomensvraagcurve	71
Executiewaarde	149	Inkoopkosten	85
Extern effect (negatief)	174	Institutionele beleggers	134
Externe waarde geld	139	Intellectueel eigendom	25
Feitelijk monopolie	106	Interne markt	196
		Interne waarde geld	139
Fiduciair geld	33, 46	Internet bankieren	37
Flexibele economie	178	Intrinsieke waarde	46
Formele sector	163	Intrinsieke waarde geld	33
Fraudebestrijding	242		
Frictiewerkloosheid	162	Kahneman, Daniël	7
		Kapitaaldeckingsstelsel	232
Geestelijk eigendom	25	Kapitaalintensief	87
Geknikte prijsafzetcurve	108	Kapitaalmarkt	130
Geld (funties)	29	Kartel	109, 180
Geldmarkt	130	Keuzefactoren	10
Geldmarkt (in enge en ruime zin)	134	Keuzevraagstuk	11
Geldontwaarding	29, 137	Klantenbinding	104
Geldscheppende banken	48	Kopen van een huis	148
Gemiddelde constante kosten (GCK)	90	Koppeling aan loonontwikkeling	192
Gemiddelde opbrengst	94	Kortlopend vermogen	133
Gemiddelde totale kosten (GTK)	90	Kosteninflatie	145
Gemiddelde variabele kosten (GVK)	90	Kredietgever	133
Geregistreerde werkloosheid	162	Kredietnemer	133
Giraal geld	33	Kroonleden	193
Heterogene goederen	94	Lenen	130
Hoeveelheidsaanpassers	93	LETS	21
Hof van Justitie	201	Levensfasen	126
Homo-economicus	6	Levensverzekering	151
Homogene producten	93, 101	Liquiditeit	48
Huis kopen	148	Loonkosten	238
Hyperinflatie	138	Loonkosten per product	87
Hypothecaire lening	129, 134	Loon-prijsspiraal	146
Hypotheek	134	Loonruimte	188, 192
		Luxe goederen	71
I/A-ratio	244		
ID-banen	245	Maatschappelijk verantwoord	
Incidentele loonstijging	188	ondernemen	208
Individueel abreidscontract	188	Maatschappelijke geldhoeveelheid	37
Individuele goederen	173	Macro Economische Verkenningen	193
Individuele reclame	102	Mantelzorg	13
Inferieure goederen	71	Marginale kosten	75
Inflatie	29, 137	Marginale opbrengst	75
Inflatie (oorzaken en gevolgen)	144	Marketingbeleid	110
Informatie (volledig – onvolledig)	225	Marktaandeel	109
Informele sector	163	Marktevenwicht	60
Initiële loonstijging	188	Marktleider	109

Marktmechanisme	60	Polis	216
Marktsegmenten	109	Potentiële beroepsbevolking	156
Maximale winst	75, 114	Premie	216
Meeliftgedrag	174	Premiegrens	237
Middelen	6	Prijsafzetfunctie	56
Miljoenennota	193	Prijsafzetlijn	53
Minimumloon	191	Prijscompensatie	145, 188
Misbruik sociale wetten	238	Prijsdifferentiatie	109
Monopolie	105	Prijsdiscriminatie	121
Monopolistische concurrentie	110	Prijselasticiteit	66
Moral hazard	223	Prijselastisch	67
		Prijsinelastisch	67
Nachtwakerstaat	227	Prijsmechanisme	60
Nationale liquiditeitsquote	45	Prijsnemers	93
Natuurlijk monopolie	106	Prijszetters	94, 104
Nederlandse Mededingingsautoriteit	109	Prijzenoorlog	108
No-claim korting	223	Primaire arbeidsvoorwaarden	187
Nominale rente	135	Primaire goederen	71
Nominale waarde	33, 46	Primaire liquiditeitenmassa	37, 45
Noodzakelijke goederen	71	Prisoners dilemma	168
		Producentensurplus	54
Obligaties	38, 133	Producentenvoordeel	54
Octrooi	25	Producersen	85
Oligopolie	108	Productbeleid	110
Omloopsnelheid van het geld	38	Productdifferentiatie	110
Omslagstelsel	233	Productiecapaciteit	86
Onderhandelen	182	Productiefactoren (kwantiteit en kwaliteit)	86
Onderhandelingspositie	182	Productietechniek	87
Onderhandse kapitaalmarkt	134	Profijtbeginsel	175
Onderhandse lening	134	Promotiebeleid	110
Oneigenlijk gebruik	239		
Ontduiken	238	Raad van Ministers	199
Ontmoedigingseffect	162	Reële rente	135
Ontpotten	39	Reële waarde van geld	34
Ontwijken	238	Rekeneenheid	29
Openbare kapitaalmarkt	134	Relatieve kostenverschillen	24
Opofferingskosten	13, 131	Rentabiliteitsoptimum	76, 115
Opportunity costs	12	Richtlijn (Europese)	198
Oppotmiddel	29	Rijksbegroting	193
Oppotten	39	Risicoaversie	215
Overheidsmonopolie	106	Risicohoudende belegging	37
		Risicomijdende belegging	37
P/A-ratio	157	Ruilmiddel (eisen)	28
Participatiegraad	244	Ruiltransactie	23
Patent	25		
Pensioen	151	Samenwerken	168
Personele inkomensverdeling	232	Schaarse goederen	8
Pinnen	36	Schaarste	6
Plaatsbeleid	110	Schulden	15
Point of no return	184		

Secundaire arbeidsvoorwaarden	187	Verdrag van Maastricht	196
Secundaire inkomensverdeling	232	Vergelijkende warenonderzoeken	104
Seizoengecorrigeerde werkloosheid	161	Verkeersvergelijking van Fisher	38
Seizoenwerkloosheid	161	Vermogensmarkt	130
Snoeien (van munten)	32	Verordening	198
Sociaal Economische Raad (SER)	193	Verschuiving langs de vraaglijn	56
Sociale partners	188	Verschuiving van de aanbodlijn	60
Sociale verzekeringen	228	Verschuiving van de vraaglijn	56
Sociale voorzieningen	228	Verzekeraar	216
Solidariteitsbeginsel	232	Verzekerde	216
Spaargeld	45	Verzekeren	216
Spaarhypotheek	133	Verzekeren en solidariteit	222
Sparen	130	Verzonken kosten	183
Speculatiemotief	130	Verzorgingsstaat	228
Spilkoers	203	Volkomen concurrentie	101
Stabiliteits- en groeipact	204	Volksverzekeringen	229
Stagflatie	146	Voorraadgrootheid	129
Standaardmunten	34	Voorzorgsmotief	130
Stichting van de Arbeid	187	Vraagbeïnvloedende factoren	56
Stroomgrootheid	129	Vraaglijn	53
Structuurwerkloosheid	162		
Substitutiegoederen	71	Waardepapieren	37
		Waardevast	234
Termijndeposito	133	Welvaart	23
Toe- en afnemende meeropbrengsten	90	Welvaartsvast	234
Toetreding	101	Werkgelegenheid (in arbeidsjaren)	161
Totale bestedingen	157	Werkgelegenheid (in personen)	161
Totale kosten	89	Werkgeverscentrales	187
Totale omzet	65	Werkloosheidswet (WW)	229
Transactiekosten	26	Werknemerscentrales	187
Transparante markt	101	Werknemersverzekeringen	229
		Wet van Gresham	34
Uitkering	216	Wet Werk en Inkomen naar Arbeids- vermogen (WIA)	228
Uitkeringsinstanties	229	Wig	238
UWV-WERKbedrijf	162, 229	Win-win-situatie	182
		WULBZ	229
Vakbonden	156, 187		
Variabele kosten	89	Zelfbinding	178
Verborgene werkgelegenheid	163	Ziektewet (ZW)	229
Verborgene werkloosheid	163		

© Uitgeverij L & M Educatief - Zeist, 2010

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door middel van fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder dat daartoe voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever is verkregen.

Uitleen of verhuur van deze uitgave met het oogmerk economisch of commercieel voordeel te behalen, is verboden, tenzij hiervoor voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever werd verkregen.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan voor de afwezigheid van (druk)fouten niet worden ingestaan en aanvaarden auteurs en uitgever geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele fouten en/of onvolkomenheden.

Internet heeft een belangrijke rol gespeeld bij de samenstelling van deze uitgave. Wij hebben daarbij getracht alleen gebruik te maken van rechtenvrij materiaal. Mocht u desondanks van mening zijn dat inbreuk is gemaakt op bij u berustende rechten, dan verzoeken wij u hierover contact met ons op te nemen binnen 12 maanden na verschijning van deze uitgave.

Wij houden ons aanbevolen voor suggesties en opmerkingen die kunnen leiden tot verbetering van deze uitgave.

Contactgegevens: Uitgeverij L & M Educatief, Postbus 707, 3700 AS Zeist; telefoon: 030-6932445; fax: 030-6918837; e-mailadres: info@examentrainingen.nl; website: www.examentrainingen.nl